

JONGERENMONITOR TABAKS- EN NICOTINEPRODUCTEN

EEN VERDIEPENDE RAPPORTAGE OVER VAPEN EN ROKEN ONDER JONGEREN EN JONGVOLWASSENEN VAN 12 T/M 25 JAAR

KERNPUNTEN

- In deze rapportage presenteren we de verdiepende resultaten van de eerste meting van de Jongerenmonitor Tabaks- en Nicotineproducten van het Trimbos-instituut uit 2023. We richten ons op vaperen, roken en *duaal gebruik*. Duaal gebruikers zijn mensen die zowel roken als vaperen.
- Vaperen en roken staan niet los van elkaar. Veel jongeren die vaperen, roken ook en andersom. Communicatie gericht op het terugdringen van vaperen, moet zich ook richten op het terugdringen van roken. Het gaat hierbij om zowel communicatie rondom niet beginnen met vaperen of roken als het stoppen met vaperen of roken.
- Jongeren die vaperen voelen zich veel minder verslaafd dan jongeren die roken. Ook weten zij vaak niet of en hoeveel nicotine er in hun vape zit.

Deze rapportage

In deze rapportage presenteren we de verdiepende resultaten van de eerste meting van de Jongerenmonitor Tabaks- en Nicotineproducten van het Trimbos-instituut uit 2023 (hierna: Jongerenmonitor). De verdiepende analyses brengen in kaart welke tabaks- en nicotineproducten Nederlandse jongeren en jongvolwassenen van 12 t/m 25 jaar gebruiken. Eerder presenteerden we al de gebruikscijfers van de respondenten.

Bekijk hier onze eerdere rapportage: [Jongerenmonitor Tabaks- en Nicotineproducten](#).

In dit rapport richten we ons op het gebruik van vaperen, roken en op zogenaamd *duaal gebruik*. Duaal gebruikers zijn mensen die zowel roken als vaperen. We bekijken welk deel van de deelnemers aan ons onderzoek van plan is te stoppen met het gebruik en welk deel daadwerkelijk heeft geprobeerd om te stoppen. We beschrijven welk deel zichzelf verslaafd voelt, wat volgens hen het nicotinegehalte is in de vapes die zij gebruiken en of zij vooral alleen of samen met anderen vaperen. Tot slot laten we zien welke redenen jongeren en jongvolwassenen hebben om te beginnen, door te gaan, of te stoppen met vaperen en roken.

Waarom voeren we deze studie uit?

In Nederland bestaan grote zorgen over het gebruik van tabaks- en nicotineproducten onder jongeren (12 t/m 17 jaar) en jongvolwassenen (18 t/m 25 jaar).¹ Er is daarom behoefte aan verdiepende data over het gebruik van deze middelen onder deze doelgroepen.

Het gebruik van tabaks- en nicotineproducten onder jongeren en jongvolwassenen wordt gemeten in verschillende landelijke, periodieke monitors (zie pagina 3). Het hoofddoel van deze landelijke onderzoeken is om een zo goed mogelijke schatting te doen van de omvang van het gebruik in Nederland. In deze landelijke onderzoeken worden meerdere onderwerpen meegenomen waardoor de ruimte voor verdiepende vragen beperkt is. Deze Jongerenmonitor heeft niet als hoofddoel om de omvang van het gebruik in kaart te brengen. Het doel is om verdiepende informatie op te halen over het gebruik van tabaks- en nicotineproducten onder jongeren en jongvolwassenen (12 t/m 25 jaar). De cijfers uit deze monitor over de omvang van het gebruik komen goed overeen met die van de landelijke, representatieve monitors (zie kader). Daarom gaan we ervan uit dat de antwoorden van de deelnemers aan de Jongerenmonitor een goed beeld geven van het nicotinegebruik in de Nederlandse jongeren en jongvolwassenen.

DE JONGERENMONITOR VERGELEKEN MET ANDERE ONDERZOEKEN

De cijfers van de Jongerenmonitor kunnen worden vergeleken met verschillende andere onderzoeken, waaronder landelijke onderzoeken binnen de Leefstijlmonitor.² De onderzoeken binnen de Leefstijlmonitor leveren representatieve bevolkingscijfers voor het thema leefstijl. Voor jongeren van 12 t/m 16 jaar zijn dat het Peilstationsonderzoek³ en de scholierenstudie Health Behaviour in Schoolaged Children (HBSC).⁴ De cijfers daarvan zijn terug te vinden [op onze website](#). Voor volwassenen is de Gezondheidsenquête de leidende monitor.

Scholieren

HBSC-onderzoek (2021)

- In het HBSC-onderzoek werd aan jongeren gevraagd of zij afgelopen maand hebben gerookt of gevapet. Dat is dus net een iets andere vraag dan in de Jongerenmonitor.
- In het HBSC-onderzoek rookte 9,5% van de 12-t/m 16-jarigen in de afgelopen maand en 2,5% deed dit dagelijks.

Peilstationsonderzoek (2023)

- In het Peilstationsonderzoek is net als in het HBSC gevraagd naar het gebruik in de afgelopen maand.
- In het Peilstationsonderzoek vapete 14,3% van de 12-t/m 16-jarigen in de laatste maand en 4,0% deed dit dagelijks.
- 8,5% gaf aan in de afgelopen maand gerookt te hebben en 2,2% gaf aan dit dagelijks te doen.

Jongerenmonitor (2023)

- In de Jongerenmonitor hebben we gevraagd hoe vaak jongeren vaperen en roken. Daarbij konden ze aangeven dat ze elke maand vaperen en roken.
- In de Jongerenmonitor 2023 vapete 8,8% van de 12-t/m 16-jarigen maandelijks, en 2,0% deed dit dagelijks.
- 10,8% van de 12-t/m 16-jarigen rookte elke maand en 4,0% deed dit dagelijks.

Jongvolwassenen

Gezondheidsenquête (2023)

- In de Gezondheidsenquête vapete 2,0% van de jongvolwassenen van 18 t/m 25 jaar dagelijks.
- 13,2% van de jongvolwassenen rookte dagelijks.

Jongerenmonitor (2023)

- In de Jongerenmonitor vapete 2,3% van de jongvolwassenen van 18 t/m 25 jaar dagelijks.
- 10,4% van de jongeren rookte dagelijks.

Wat zeggen deze cijfers?

Deze vergelijkingen laten zien dat de jongeren (12 t/m 16 jaar) in de Jongerenmonitor iets vaker dagelijks rookten dan in de algemene bevolking (Peilstationsonderzoek en HBSC). De jongvolwassenen (18 t/m 25 jaar) in de Jongerenmonitor rookten juist iets minder vaak dagelijks. Zij gebruikten juist wel iets vaker dagelijks een vape (in vergelijking met de Gezondheidsenquête). De deelnemers aan de Jongerenmonitor zijn dus vergelijkbaar met de jongeren in de algemene bevolking.

De vragenlijst

In de Jongerenmonitor vroegen we jongeren van 12 t/m 25 jaar naar hun gebruik van tabak, vapes en snus. Bij elk van deze onderwerpen zijn verschillende verdiepende vragen gesteld. Zo hebben we gevraagd naar redenen om te beginnen of juist te stoppen met tabak, vapes en snus. Verder vroegen we de respondenten of zij van plan zijn te stoppen met het gebruik, in het afgelopen jaar al eens te hebben geprobeerd te stoppen, en de mate waarin zij zich verslaafd voelen. In dit rapport behandelen we alleen de resultaten over hun rookgedrag en het gebruik van vapes.

HOE BENOEMDEN WE VAPEN EN ROKEN?

In de vragenlijst hebben we gevraagd naar het gebruik van vapes en tabak in de afgelopen 12 maanden. Om verwarring onder de (jonge) respondenten te voorkomen hebben we dit als volgt uitgevraagd:

- Bij de vraag over **vapen** gaven we aan dat we e-sigaretten met vloeistoffen, (wegwerp-) vapes of shisha-pennen bedoelden.
- Bij de vraag over **roken** gaven we aan dat we alleen het roken van producten met tabak bedoelden, zoals sigaretten, shag, cigarillo's of pijp. Hieronder verstaan we *niet* de producten die enkel tabak verhitten (zoals de IQOS) in plaats van verbranden zoals bij traditionele sigaretten.

Werving en dataverzameling

Het veldwerk is gedaan door onderzoeksbureau I&O Research. De vragenlijst werd in februari en maart 2023 uitgezet onder leden van hun onderzoekspanel. Respondenten van 16 t/m 25 jaar zijn direct benaderd voor deelname. Zij kregen voor het invullen van de vragenlijst spaarpunten die ze konden inwisselen voor bijvoorbeeld een cadeaukaart. Om respondenten van 12 t/m 15 jaar te werven was toestemming van de ouders nodig. Daarom zijn leden van het onderzoekspanel met kinderen in die leeftijdscategorie benaderd met de vraag of zij hun kinderen wilden uitnodigen voor dit onderzoek. De ouders kregen spaarpunten wanneer hun kind de vragenlijst invulde. Onder de respondenten van 12 t/m 15 jaar werden cadeaubonnen verloten. Omdat het panel van I&O Research niet voldoende deelnemers bevatte, zijn er ook panels gebruikt van andere organisaties waar I&O Research contact mee heeft.

Steekproef en weging

Omdat er voor deze studie gebruikgemaakt is van meerdere onderzoekspanels, is het niet exact te achterhalen hoeveel respondenten er via elk panel uitgenodigd zijn. Naar schatting zijn in totaal 30.602 respondenten (direct of via hun ouders) uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen.

Uiteindelijk hebben 4.732 respondenten de vragenlijst volledig ingevuld, wat neerkomt op een responspercentage van 15,5%. De analyses zijn gebaseerd op de antwoorden van deze respondenten.

Omdat slechts 15,5% van de uitgenodigden de vragenlijst heeft ingevuld, hebben we er bij de werving van de respondenten in het bijzonder op gelet dat de groep respondenten zoveel mogelijk lijkt op de groep jongeren en jongvolwassenen in de Nederlandse bevolking. We hebben er bijvoorbeeld op toegezien dat het aandeel mannen en vrouwen in de uiteindelijke groep deelnemers overeenkomt met de verdeling in de bevolking. Behalve voor geslacht, deden we dit ook voor leeftijd en opleiding. Na de werving hebben we – in lijn met eerdere studies^{7,8} – de data in de analyses ook nog gewogen naar geslacht, leeftijd en opleiding. Voor zowel de werving als de weging heeft I&O Research landelijk representatieve gegevens gebruikt over de verdeling van geslacht, leeftijd en opleiding onder jongeren en jongvolwassenen. Deze gegevens komen van het Expertise Center voor Marketing Insights, Onderzoek en Analytics (MOA). Door zowel bij de werving als in de analyses rekening te houden met de verdelingen in de bevolking hebben we een binnen de mogelijkheden zo representatief mogelijke dataset gekregen. Het blijft echter mogelijk dat deelnemers aan dit onderzoek bovengemiddeld geïnteresseerd zijn in dit thema en daardoor mogelijk iets anders hebben geantwoord dan deelnemers uit de algemene bevolking.

In dit rapport presenteren we de *gewogen* aantallen en percentages. Hierbij zijn percentages afgerond tot gehele getallen. In sommige grafieken komen de percentages hierdoor boven de 100% uit. De analyses zijn uitgevoerd met SPSS 29.0. Als er verschillen tussen groepen worden genoemd, dan zijn deze statistisch significant ($p < 0.05$), tenzij het anders is vermeld. *Significant* betekent dat de kans heel klein is (minder dan 5%) dat er in werkelijkheid géén verschil is tussen groepen.

Voor de open vragen hebben we gebruik gemaakt van Excel om de antwoorden te groeperen in categorieën. Antwoorden konden in meerdere categorieën vallen. De meest voorkomende categorieën zijn beschreven in dit rapport. Omdat deze vragen kwalitatief van aard zijn, worden alleen aantallen genoemd en geen percentages.

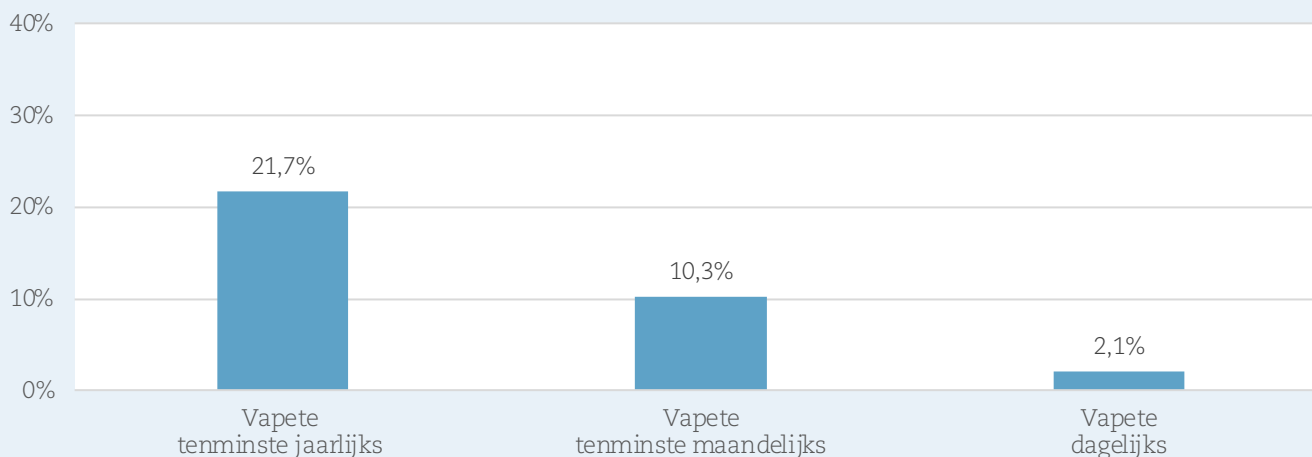
Tabel 1. Achtergrondinformatie van de deelnemers.

	Totale steekproef	12- t/m 17-jarigen	18- t/m 25-jarigen
Geslacht			
Jongen	2386 (50,4%)	971 (50,7%)	1415 (50,3%)
Meisje	2307 (48,8%)	932 (48,6%)	1375 (48,8%)
Anders	39 (0,8%)	14 (0,7%)	25 (0,9%)
Gemiddelde leeftijd	18,8	14,6	21,6

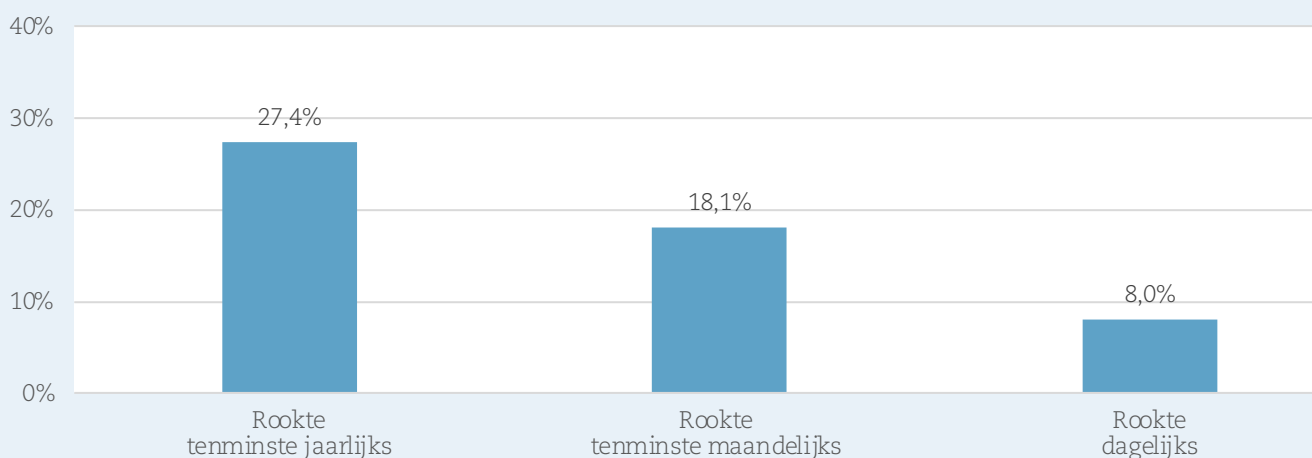

Figuur 1. Percentage jongeren^a (12 t/m 25 jaar) dat vapede in 2023.

Uitleg: In 2023 gaf 21,7% van de jongeren aan dat de ze in de afgelopen 12 maanden een vape hadden gebruikt. Daarbinnen zei 10,3% elke maand een vape te hebben gebruikt en 2,1% elke dag.

Figuur 2. Percentage jongeren (12 t/m 25 jaar) dat rookte in 2023.

Uitleg: In 2023 gaf 27,4% van de jongeren aan dat de ze in de afgelopen 12 maanden een vape hadden gebruikt. Daarbinnen zei 18,1% elke maand een vape te hebben gebruikt en 8,0% elke dag.

Landelijke monitors

De cijfers in dit rapport zijn geen officiële prevalentiecijfers over het gebruik van de vape en het rookgedrag van jongeren. Prevalentiecijfers hierover van 12- t/m 16-jarigen kun je lezen in [de Scholierenmonitor \(2023\)](#).³ Prevalentiecijfers van 18-plussers kun je vinden in [de Gezondheidsenquête \(2023\)](#).⁵ Zie ook pagina 3 voor een overzicht van belangrijke cijfers in relatie tot dit rapport.

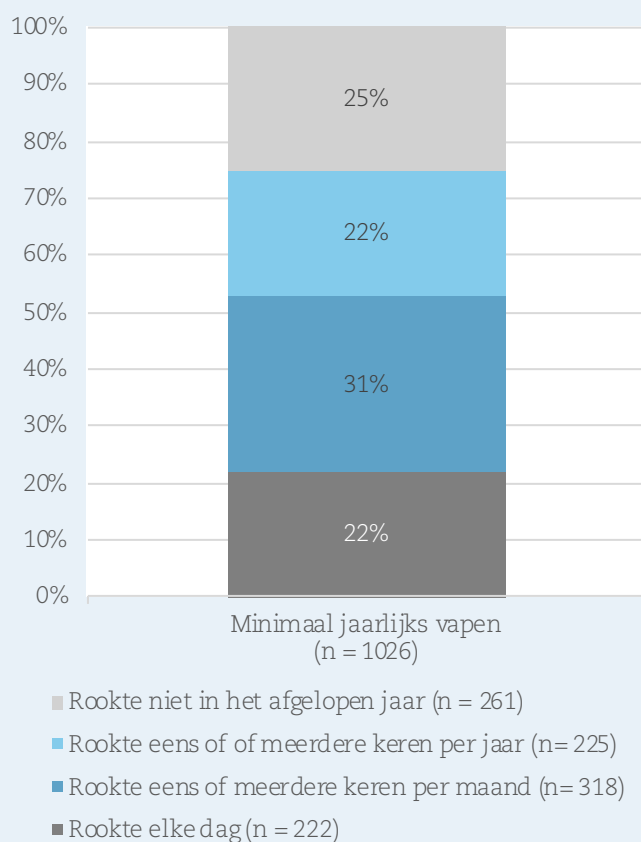
^a In dit rapport laten we cijfers zien van de groep jongeren (12 t/m 17 jaar) en jongvolwassenen (18 t/m 25 jaar). In alle grafieken en tabellen hebben we deze twee groepen samen genomen. Om alle teksten goed leesbaar te houden noemen we deze twee groepen samen 'jongeren'.

In de volgende figuren geven we de percentages weer van groepen jongeren die jaarlijks of maandelijks roken of vaperen. Iemand die *minimaal jaarlijks* vapet of rookt wordt gedefinieerd als iemand die in de afgelopen 12 maanden minimaal één keer heeft gevapet of gerookt. Hij of zij kan dat ook maandelijks of dagelijks hebben gedaan. Iemand die *minimaal maandelijks* vapet of rookt wordt gedefinieerd als iemand die dat in de afgelopen maand minimaal één keer heeft gedaan. Hij of zij kan dit ook dagelijks hebben gedaan.

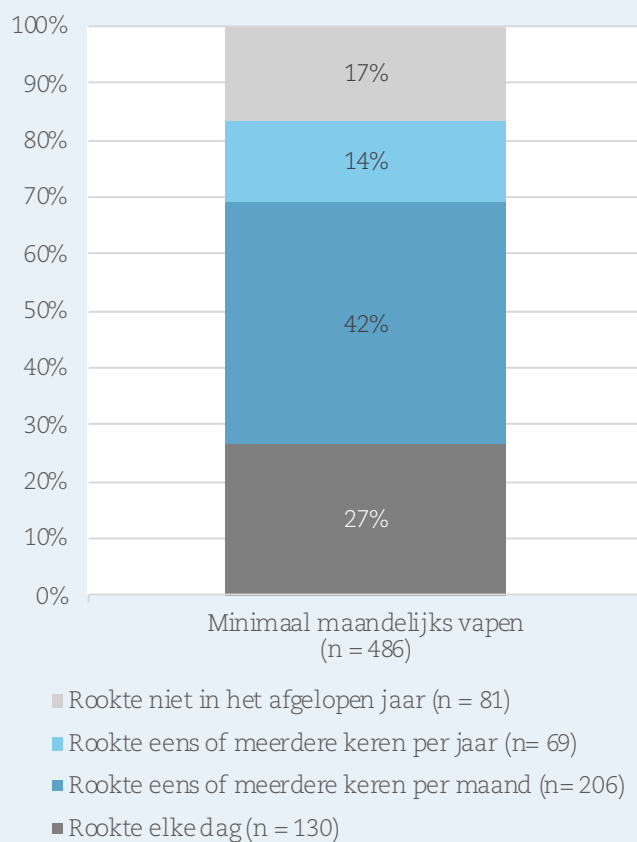
Binnen deze groepen rokers en vapers bekijken we of jongeren ook het andere middel gebruiken en hoe vaak.

Figuur 3a. Roken onder jongeren (12 t/m 25 jaar) die minimaal jaarlijks vaperen (n = 1026).

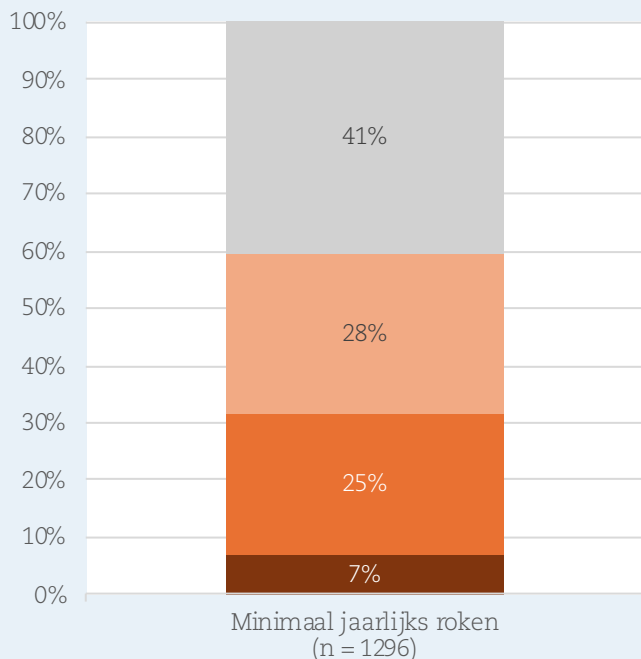
Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren die in 2023 minimaal jaarlijks vaperen. Van hen rookte 75% ook: 22% eens of meerdere keren per jaar, 31% eens of meerdere keren per maand, en 22% rookte elke dag.

Figuur 3b. Roken onder jongeren (12 t/m 25 jaar) die minimaal maandelijks vaperen (n = 486).

Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren die in 2023 minimaal maandelijks vaperen. Van hen rookte 83% ook: 14% eens of meerdere keren per jaar, 42% eens of meerdere keren per maand, en 27% rookte elke dag.

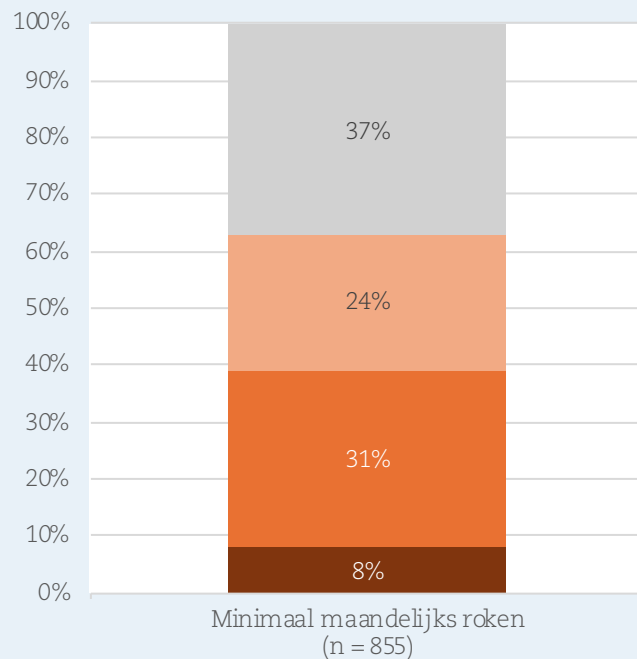
Figuur 3c. Vapen onder jongeren (12 t/m 25 jaar) die minimaal jaarlijks roken (n = 1296).

- Vapete niet in het afgelopen jaar (n= 531)
- Vapete eens of meerdere keren per jaar (n = 359)
- Vapete eens of meerdere keren per maand (n= 320)
- Vapete elke dag (n = 86)

Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren die in 2023 minimaal jaarlijks rookten. Van hen vapete 59% ook: 28% eens of meerdere keren per jaar, 25% eens of meerdere keren per maand, en 7% vapete elke dag.

Figuur 3d. Vapen onder jongeren (12 t/m 25 jaar) die minimaal maandelijks roken (n = 855).

- Vapete niet in het afgelopen jaar (n= 315)
- Vapete eens of meerdere keren per jaar (n = 204)
- Vapete eens of meerdere keren per maand (n= 266)
- Vapete elke dag (n = 70)

Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren die in 2023 minimaal maandelijks rookten. Van hen vapete 63% ook: 24% eens of meerdere keren per jaar, 31% eens of meerdere keren per maand, en 8% vapete elke dag.

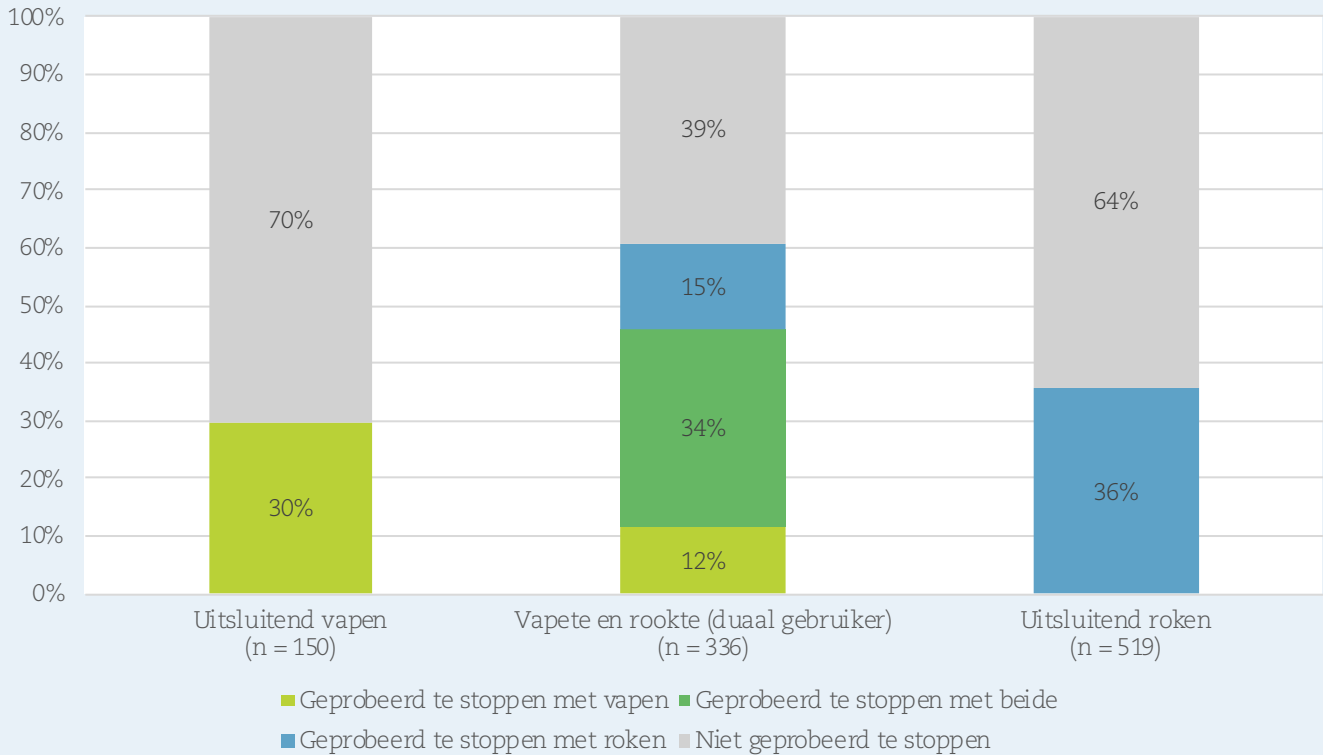
Wat zien we?

- Deze figuren laten zien dat er onder de groep jongeren die vaperen vaker óók gerookt wordt dan dat jongeren die roken óók vaperen.
- Van de jongeren die jaarlijks vaperen, rookte 75% daarnaast ook, terwijl van de jongeren die jaarlijks rookten, 59% daarnaast ook vaperen.
- Van de jongeren die maandelijks vaperen, rookte 83% daarnaast ook, terwijl van de jongeren die maandelijks rookten, 63% daarnaast ook vaperen.

Figuur 4. Percentage jongeren (12 t/m 25 jaar) dat heeft geprobeerd te stoppen met vaperen en/of roken.

Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren (12 t/m 25 jaar) die minimaal maandelijks vaperen en/of rookten. We laten het percentage zien dat aangaf in de afgelopen 12 maanden wel eens te hebben geprobeerd te stoppen met vaperen en/of roken.

Wat zien we?

- Van de jongeren die zowel rookten als vaperen (dual gebruik; n = 336) heeft ruim een kwart (34%) geprobeerd te stoppen met het gebruik van beide producten. Dit is redelijk vergelijkbaar met de jongeren die uitsluitend vaperen of uitsluitend rookten. Ook daar heeft ongeveer een derde (respectievelijk 30% en 36%) geprobeerd van de verslaving af te komen. Maar bij de dual gebruikers, zien we daarbovenop ook nog jongeren die geprobeerd hebben om uitsluitend van één van beide verslavingen af te komen.
- Significant minder jongeren die uitsluitend vaperen hebben geprobeerd te stoppen met vaperen dan onder jongeren die zowel vaperen als rookten (dual gebruikers).
- Ook hebben significant minder dual gebruikers geprobeerd te stoppen met roken in vergelijking tot jongeren die uitsluitend rookten.

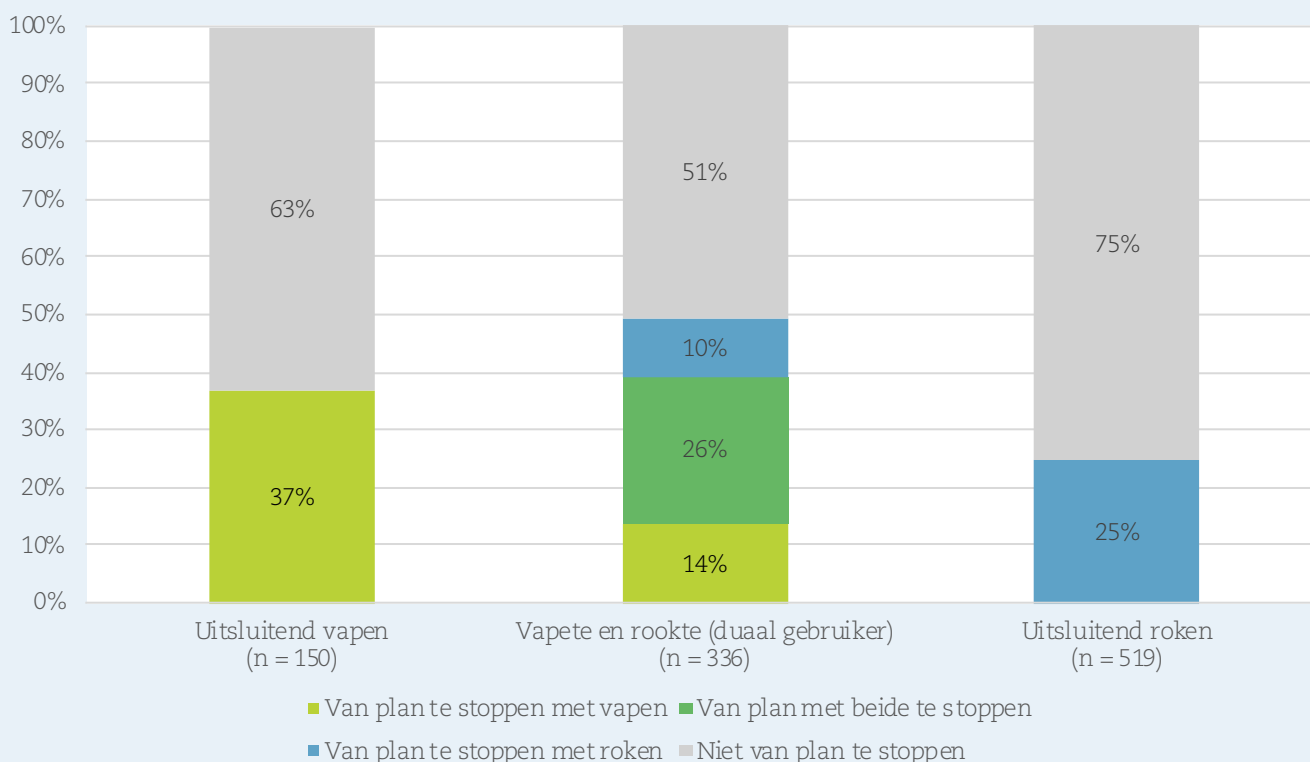

In dit hoofdstuk laten we zien welk deel van de deelnemers van plan is om te stoppen met roken of vaperen. Let op: Deze cijfers gaan alleen over jongeren die aangaven *minimaal maandelijks* te vaperen en/of te roken. Die groep gebruiken we ook in de rest van het rapport.

Tabel 2. Achtergrondinformatie van de deelnemers die minimaal maandelijks vaperen, rookten of beide deden.

	Vapet alleen (minimaal maandelijks)	Vapet en rookt (minimaal maandelijks zowel vaperen als roken)	Rookt alleen (minimaal maandelijks)
Geslacht			
Jongen	64 (43%)	184 (55%)	312 (60%)
Meisje	84 (56%)	152 (45%)	202 (39%)
Anders	2 (1%)	-	5 (1%)
Gemiddelde leeftijd	18,4	19,4	20,6

Figuur 5. Percentage jongeren (12 t/m 25 jaar) dat van plan is om te stoppen met vaperen of roken.

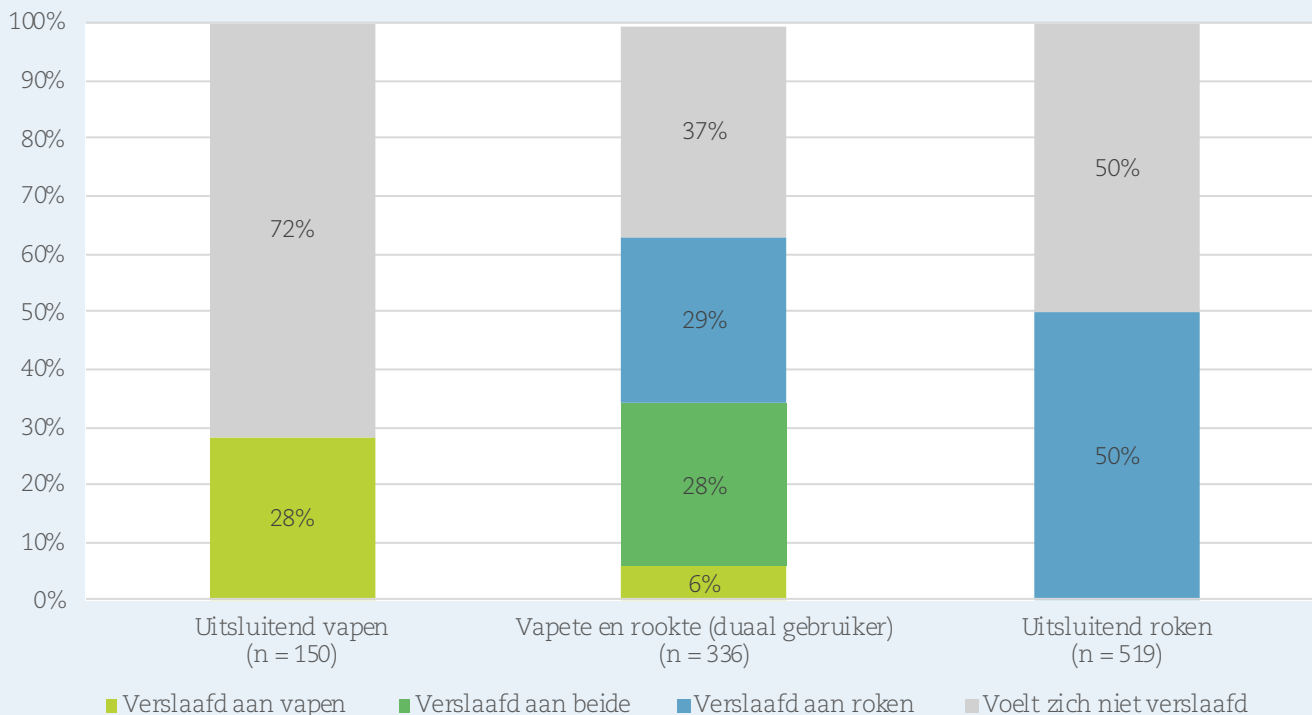
Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren (12 t/m 25 jaar) die *minimaal maandelijks* vaperen en/of rookten. We laten het percentage zien dat aangaf van plan te zijn binnen 6 maanden te stoppen met het gebruik. Jongeren vallen in de categorie 'niet van plan te stoppen' wanneer zij aangaven niet van plan te zijn om binnen nu en 6 maanden te stoppen, nooit van plan zijn om te stoppen, of het niet weten.

Wat zien we?

- De meeste jongeren zijn nog niet bezig met het stoppen. Dat wordt duidelijk uit de hoge percentages in de categorie 'niet van plan te stoppen'.
- Van de jongeren die uitsluitend vapeten (n= 150), was ruim een derde (37%) van plan te stoppen met vaperen. Slechts 25% van de jongeren die uitsluitend rookten (n= 519) was van plan te stoppen met roken.
- Bij de duaal gebruikers (n=336) valt op dat de groep die aangaf van plan te zijn te stoppen met beide verslavingen relatief groot is (26%). Daarnaast is 14% van plan alleen te stoppen met vaperen en 10% te stoppen met roken.
- Jongeren die zowel vapeten als rookten (duaal gebruikers) zijn significant vaker van plan om te stoppen met roken dan jongeren die uitsluitend rookten. Het verschil in van plan zijn om te stoppen met vaperen is niet significant tussen duaal gebruikers en jongeren die uitsluitend vapeten.

Figuur 6. Het gevoel verslaafd te zijn aan vaperen en/of roken onder jongeren (12 t/m 25 jaar).

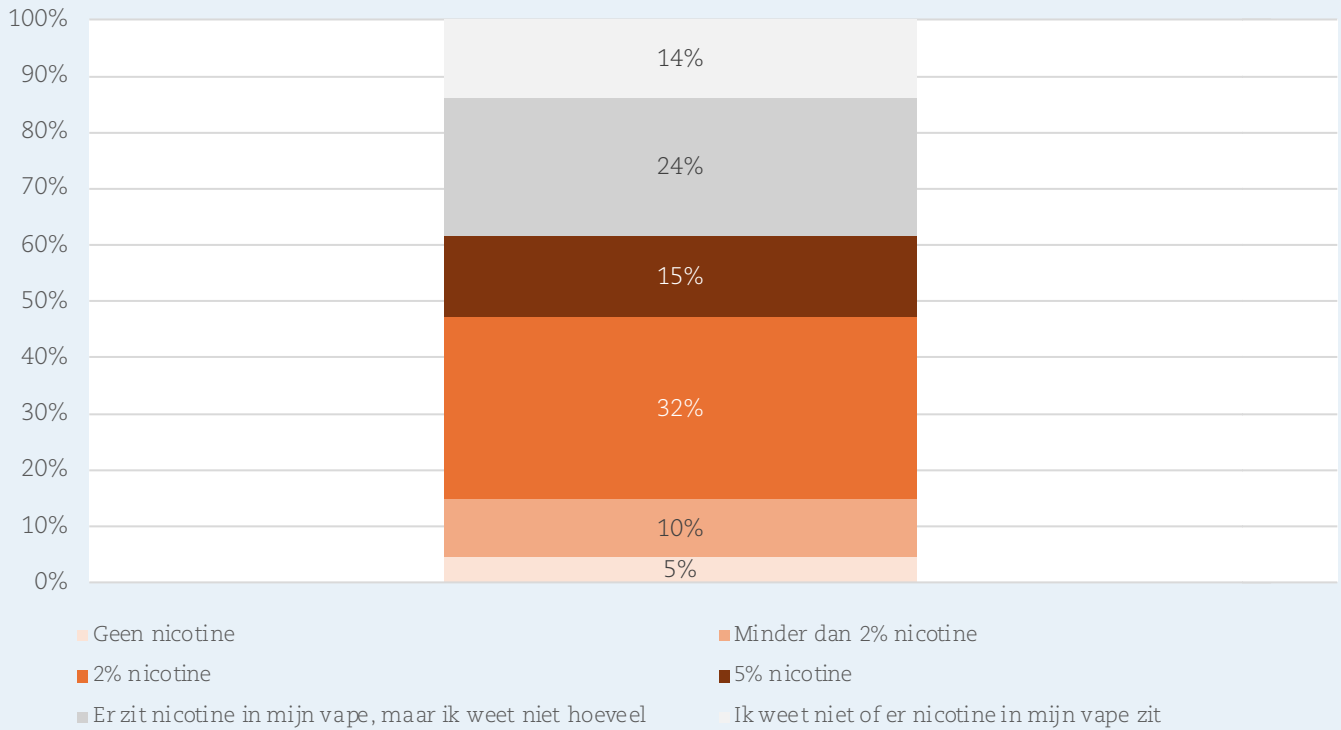

Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren (12 t/m 25 jaar) die minimaal maandelijks vaperen en/of rookten. We laten het percentage zien dat aangaf zichzelf verslaafd te voelen aan vaperen of roken.

Wat zien we?

- Jongeren lijken zich minder vaak verslaafd te voelen aan vaperen dan aan roken. Daarmee lijken veel jongeren te onderschatten hoe verslavend vaperen is.
- Slechts 28% van de jongeren die uitsluitend vaperen zei zich verslaafd te voelen, ten opzichte van 50% van de jongeren die uitsluitend rookten.
- Van de jongeren die zowel vaperen als rookten voelde 63% zich verslaafd. Ook binnen deze groep zeiden de meeste jongeren zich verslaafd te voelen aan roken (29%) of aan allebei de middelen (28%). Slechts 6% zei zich verslaafd aan zowel roken als vaperen te voelen.
- Dual gebruikers voelden zich significant meer verslaafd aan roken in vergelijking met jongeren die uitsluitend rookten. Het verschil in ervaren verslaving aan vaperen tussen dual gebruikers en jongeren die uitsluitend vaperen is niet significant.

Figuur 7. Nicotinegehalte in vapes volgens jongeren (12 t/m 25 jaar, n = 486).

Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren (12 t/m 25 jaar) die *minimaal maandelijks* vapeten en/of rookten. We laten zien wat deelnemers zelf denken dat het nicotinegehalte in hun vape is. We weten dus niet of het daadwerkelijke nicotinegehalte van de vapes die de jongeren gebruikten overeenkomt met wat de jongeren erover rapporteerden.

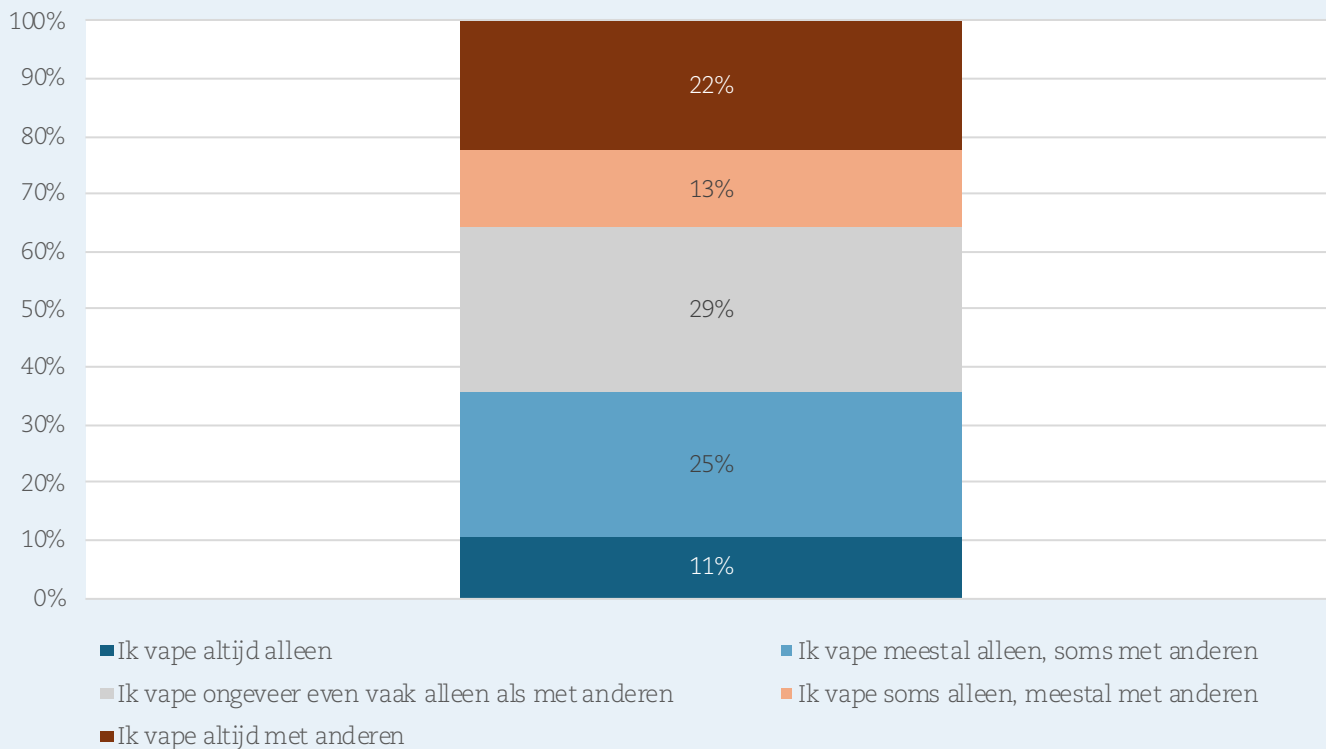
Wat zien we?

We vroegen respondenten naar het nicotinegehalte in hun eigen vapes. In Nederland mogen vapes met maximaal 2% nicotine in de vloeistof verkocht worden.

- Een aanzienlijk deel (38%) gaf aan niet te weten hoeveel nicotine er in de vape zit die ze gebruikten.
- Slechts 43% van de jongeren die minimaal maandelijks vapeten (n= 487) gaf aan dat er 2% of minder nicotine in hun vape zat.
- Een kleine groep (5%) meende dat er helemaal geen nicotine in de vape zat die ze gebruikten. Omdat dit deelnemers dit zelf aangeven, weten wij niet of er echt geen nicotine in hun vapes zit.

ALLEEN OF SAMEN VAPEN

Figuur 8. Percentage jongeren (12 t/m 25 jaar) dat alleen of samen vapet (n=486).

Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren (12 t/m 25 jaar) die *minimaal maandelijks* vapeten en/of rookten. We laten zien welk deel aangeeft vooral alleen en vooral met anderen samen te vapen.

Wat zien we?

- Ongeveer een derde van de jongeren die vaperen doet dit altijd of meestal alleen (36%)
- Een derde deel geeft daarnaast aan juist altijd of meestal met anderen te vaperen (35%).

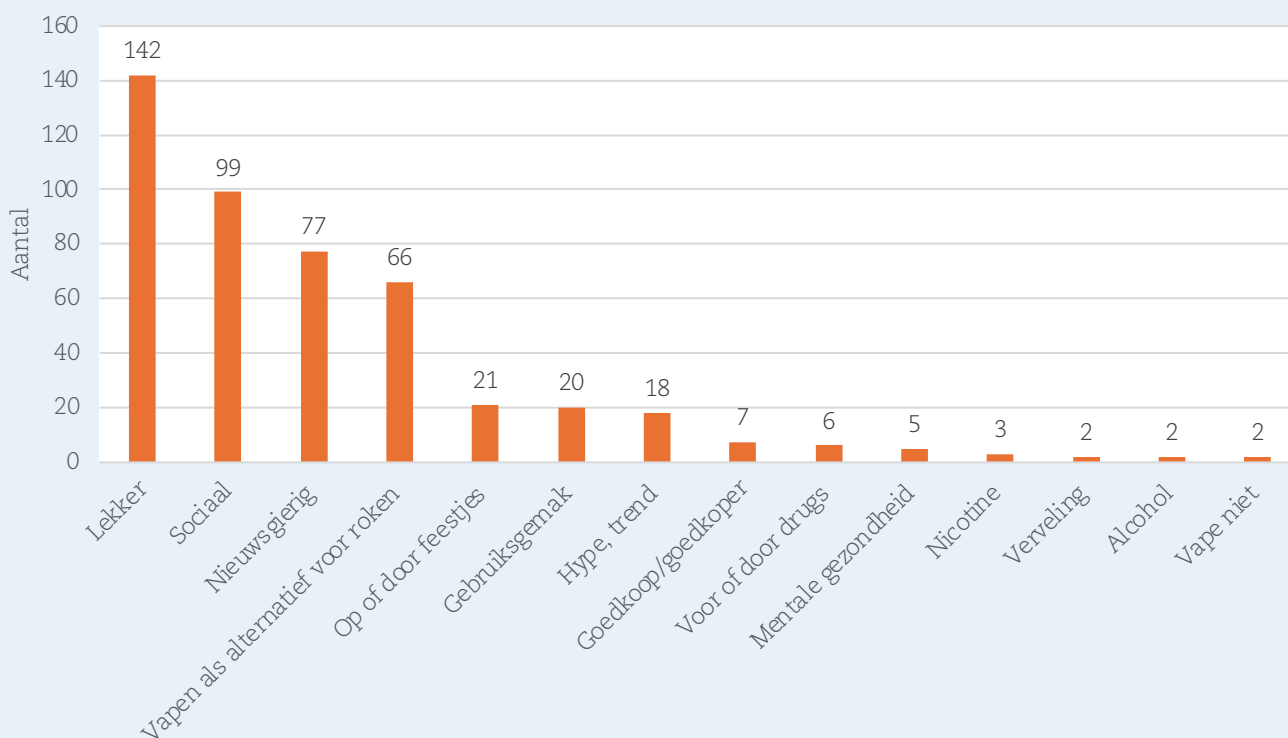
REDENEN OM TE VAPEN EN TE ROKEN

We hebben met behulp van open vragen uitgevraagd waarom de jongeren met vaperen zijn begonnen en wat redenen waren waarom ze ermee zouden willen stoppen. De open vragen analyseerden we met behulp van Excel, waarbij we de antwoorden hebben gegroepeerd in categorieën. Antwoorden konden in meerdere categorieën vallen. Aangezien de vragen kwalitatief van aard waren, noemen we alleen aantallen en geen percentages. Veel antwoorden konden niet gecategoriseerd worden vanwege de onduidelijke aard van het antwoord (antwoorden als: "lol" / "gewoon" / "gezonder").

Waarom beginnen jongeren met vaperen?

Aan jongeren (12 t/m 25 jaar) die in 2023 aangaven *minimaal maandelijks te vaperen* (N=486), vroegen we waarom ze hier ooit mee zijn begonnen. De meesten gaven aan te zijn begonnen omdat ze het lekker vonden (antwoorden als: "smaakt lekker" / "ruikt lekker" / "vanwege de smaakjes"). Ook sociale redenen worden relatief veel genoemd ("omdat mijn omgeving het deed" / "geprobeerd met een vriend"). Ook zijn veel jongeren begonnen met vaperen omdat ze er nieuwsgierig naar waren ("ik wilde het proberen, zien hoe het was") of als alternatief voor roken ("ik wilde wel roken maar geen sigaretten" / "had geen sigaretten meer" / "om te stoppen met roken").

Figuur 9. Redenen om te beginnen met vaperen.

Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren die minimaal maandelijks vaperen (12 t/m 25 jaar). Het laat zien welke redenen zij hadden om te beginnen met vaperen. Deze vraag is in een open vraag gesteld. Antwoorden van jongeren zijn vervolgens gegroepeerd in categorieën en konden dus in verschillende categorieën vallen.

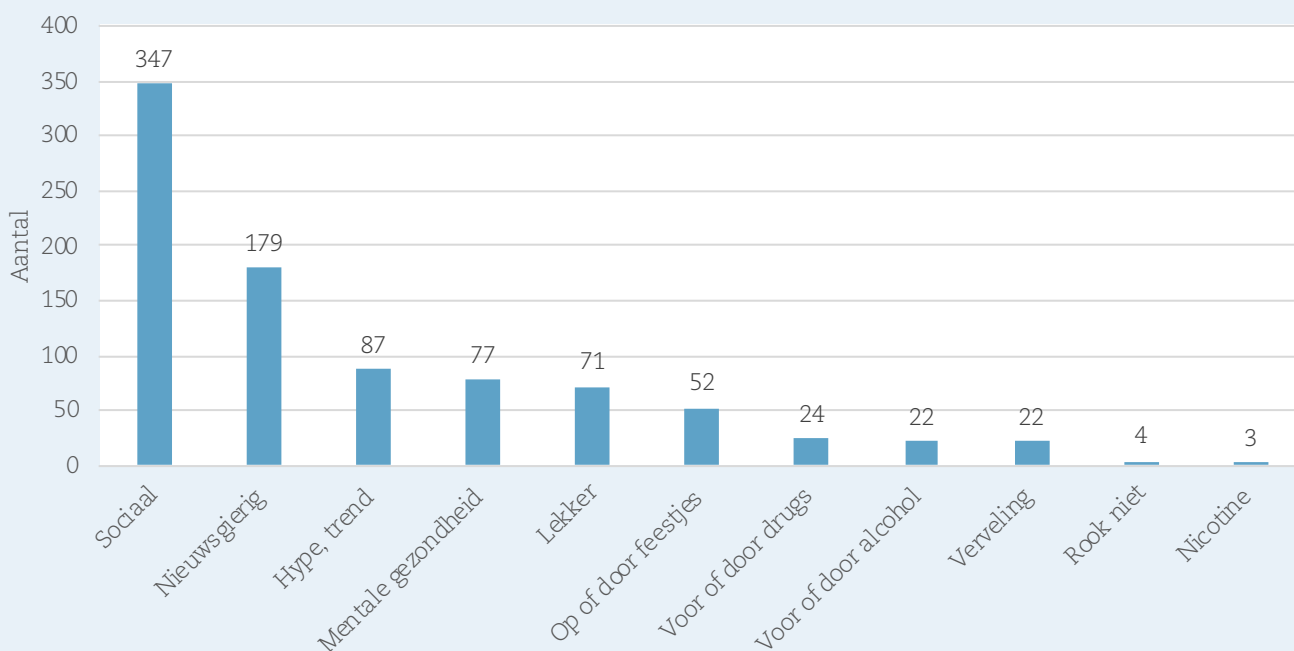
Waarom beginnen jongeren met roken?

Aan jongeren (12 t/m 25 jaar) die in 2023 aangaven *minimaal maandelijks te roken* (N=855), vroegen we waarom ze hier ooit mee zijn begonnen. De meeste jongeren gaven aan te zijn begonnen met roken vanwege sociale redenen ("uitproberen samen met vrienden" / "gezelligheid"). Ook noemden veel jongeren nieuwsgierig als reden ("uitproberen" / "interessant") om te beginnen met roken, gevolgd door de redenen 'Hype, trend' ("omdat ik stoer wil zijn" / "iedereen deed het"), 'Mentale gezondheid' ("om te relaxen" / "afleiding"), 'Lekker' en 'Op of door feestjes'.

Overeenkomsten tussen beginnen met vaperen en beginnen met roken

We zien dat jongeren zowel bij vaperen als bij roken vaak uit nieuwsgierigheid of vanwege een sociale invloed begonnen. Een opvallend verschil is echter dat jongeren bij het beginnen met vaperen vaak aangeven dat ze dit deden omdat ze het "lekker" vinden, waarbij vaak de smaak ("lekkere smaakjes") wordt genoemd. Jongeren die aangaven te zijn gestart met roken omdat ze het "lekker" vonden, gaven vaak geen verdere toelichting. Dit kan betekenen dat ze het effect (de 'rush'), de geur of de smaak lekker vinden. Omdat het niet altijd duidelijk was wat ze precies bedoelden met "lekker", zijn alle antwoorden die hierop betrekking hadden onder de algemene categorie "lekker" geplaatst.

Figuur 10. Redenen om te beginnen met roken.

Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren die minimaal maandelijks roken (12 t/m 25 jaar). Het laat zien welke redenen zij hadden om te beginnen met roken. Deze vraag is in een open vraag gesteld. Antwoorden van jongeren zijn vervolgens gegroepeerd in categorieën en konden dus in verschillende categorieën vallen.

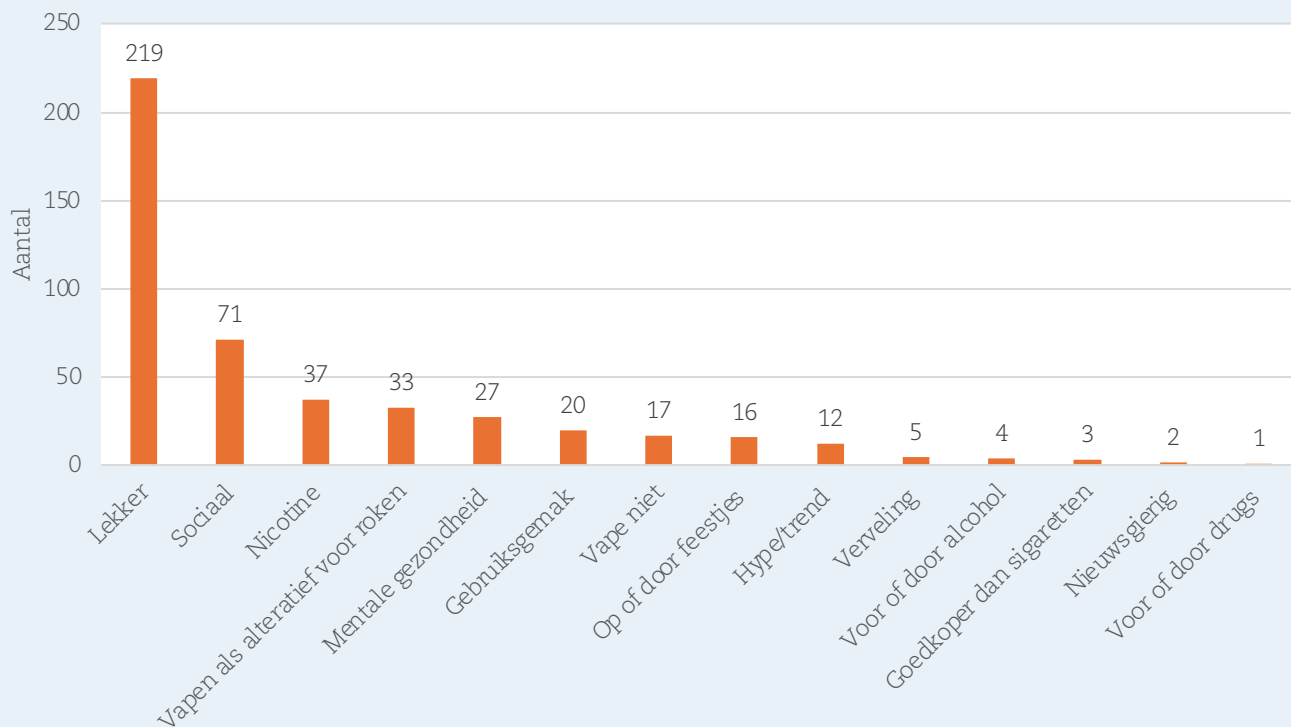

Waarom blijven jongeren vaperen?

Aan jongeren (12 t/m 25 jaar) die in 2023 aangaven *minimaal maandelijks te vaperen* (N= 486), is gevraagd naar hun redenen om te blijven vaperen. Ook hier gaven de meeste jongeren aan te vaperen omdat ze het lekker vinden ("omdat ik nieuwe

smaakjes proberen leuk vind en ik het leuk en lekker vind" / "heel af en toe omdat het lekker is en niet sterk/vies ruikt") en dat ze het doen om sociale redenen ("meedoen met mijn vrienden").

Figuur 11. Redenen om te blijven vaperen.

Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren die minimaal maandelijks vaperen (12 t/m 25 jaar). Het laat zien welke redenen zij hadden om te blijven vaperen. Deze vraag is in een open vraag gesteld. Antwoorden van jongeren zijn vervolgens gegroepeerd in categorieën en konden dus in verschillende categorieën vallen.

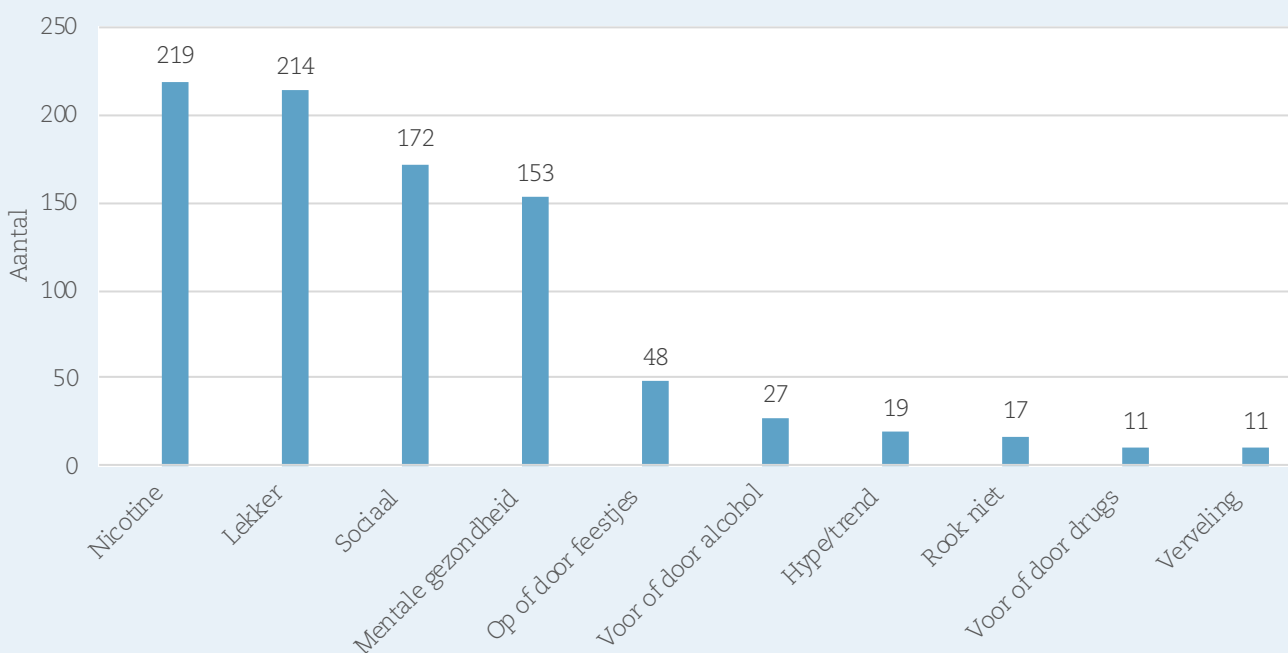
Waarom blijven jongeren roken?

Aan jongeren (12 t/m 25 jaar) die in 2023 aangaven *minimaal maandelijks te roken* (N= 855), is gevraagd naar hun redenen om te roken. De meeste jongeren geven aan te roken omdat ze het lekker vinden ("vind het lekker"). Ook noemen veel jongeren als reden de verslaving/nicotine ("Ik vind het lekker en kan er moeilijk mee stoppen" / "verslaafd"), een sociale reden ("gezelligheid"), en mentale gezondheid ("stress verminderen"/"het is ontspannend").

Overeenkomsten tussen blijven vaperen en blijven roken

Bij zowel vaperen als roken spelen sociale redenen een belangrijke rol in het blijven gebruiken. Er zijn echter ook verschillen. Bij roken worden vaak nicotineverslaving en mentale gezondheid genoemd als redenen om te blijven gebruiken, naast sociale redenen en omdat het "lekker" is. Bij vaperen is "lekker" de meest genoemde reden om door te gaan, met name vanwege de smaakjes.

Figuur 12. Redenen om te blijven roken.

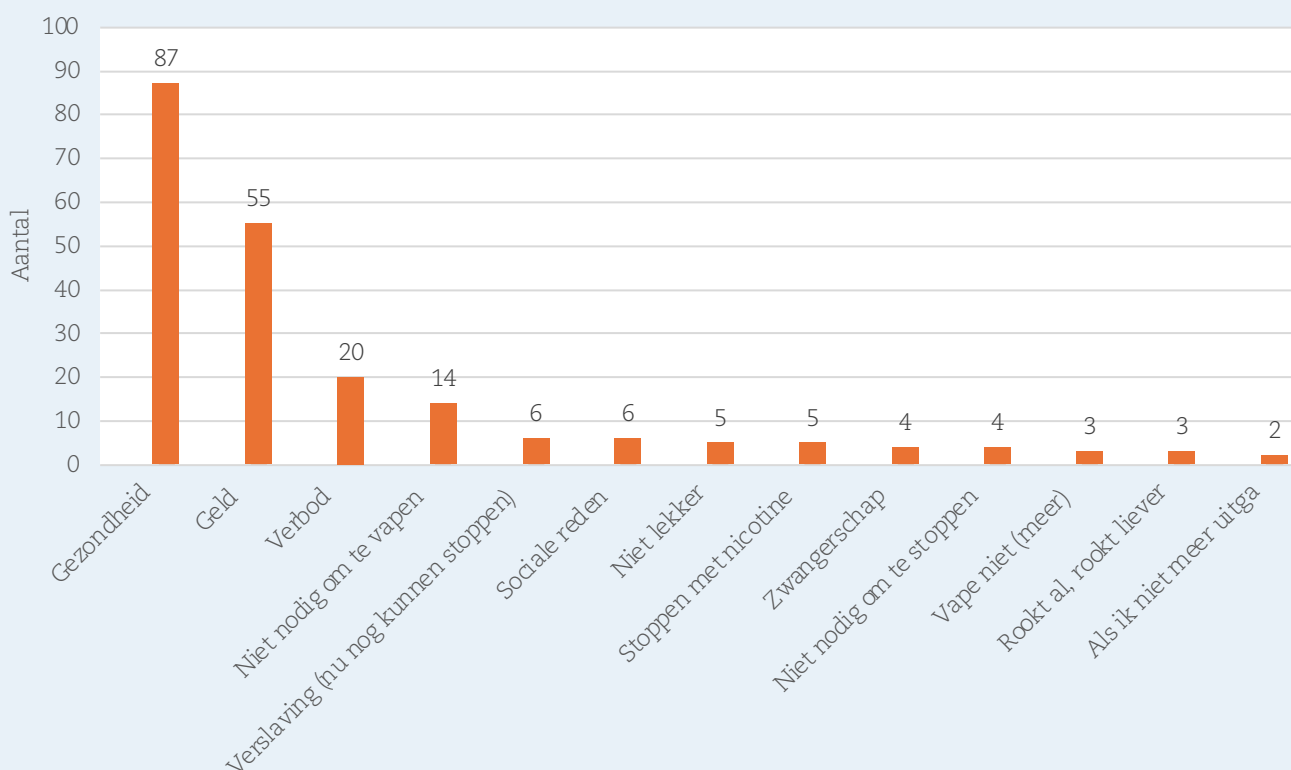
Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren die minimaal maandelijks roken (12 t/m 25 jaar). Het laat zien welke redenen zij hadden om te blijven roken. Deze vraag is in een open vraag gesteld. Antwoorden van jongeren zijn vervolgens gegroepeerd in categorieën en konden dus in verschillende categorieën vallen.

Waarom willen jongeren stoppen met vaperen?

Aan jongeren (12 t/m 25 jaar) die in 2023 aangaven *minimaal maandelijks te vaperen* en van plan zijn om hier ooit mee te stoppen (N= 319), is middels een open vraag gevraagd naar hun redenen hiervoor. Verreweg de meeste jongeren gaven aan te willen stoppen vanwege gezondheidsredenen, waarbij ze benadrukten dat vaperen schadelijk is en verschillende gezondheidsproblemen kan veroorzaken (“Omdat het een

aanslag op mijn lichaam is”). Daarnaast noemden veel jongeren ook financiële redenen om te stoppen met vaperen. Ze merkten op dat vaperen duur is en dat ze het zonde vinden van hun geld (“Zonde van mijn geld”). Tot slot is het belangrijk om te noemen dat er ook veel antwoorden niet gecategoriseerd konden worden vanwege de onduidelijke aard van het antwoord (“slecht”).

Figuur 13. Redenen om te stoppen met vaperen.

Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren die minimaal maandelijks vaperen (12 t/m 25 jaar) én van plan waren hiermee te stoppen. Het laat zien welke redenen zij hadden om te stoppen met vaperen. Deze vraag is in een open vraag gesteld. Antwoorden van jongeren zijn vervolgens gegroepeerd in categorieën en konden dus in verschillende categorieën vallen.

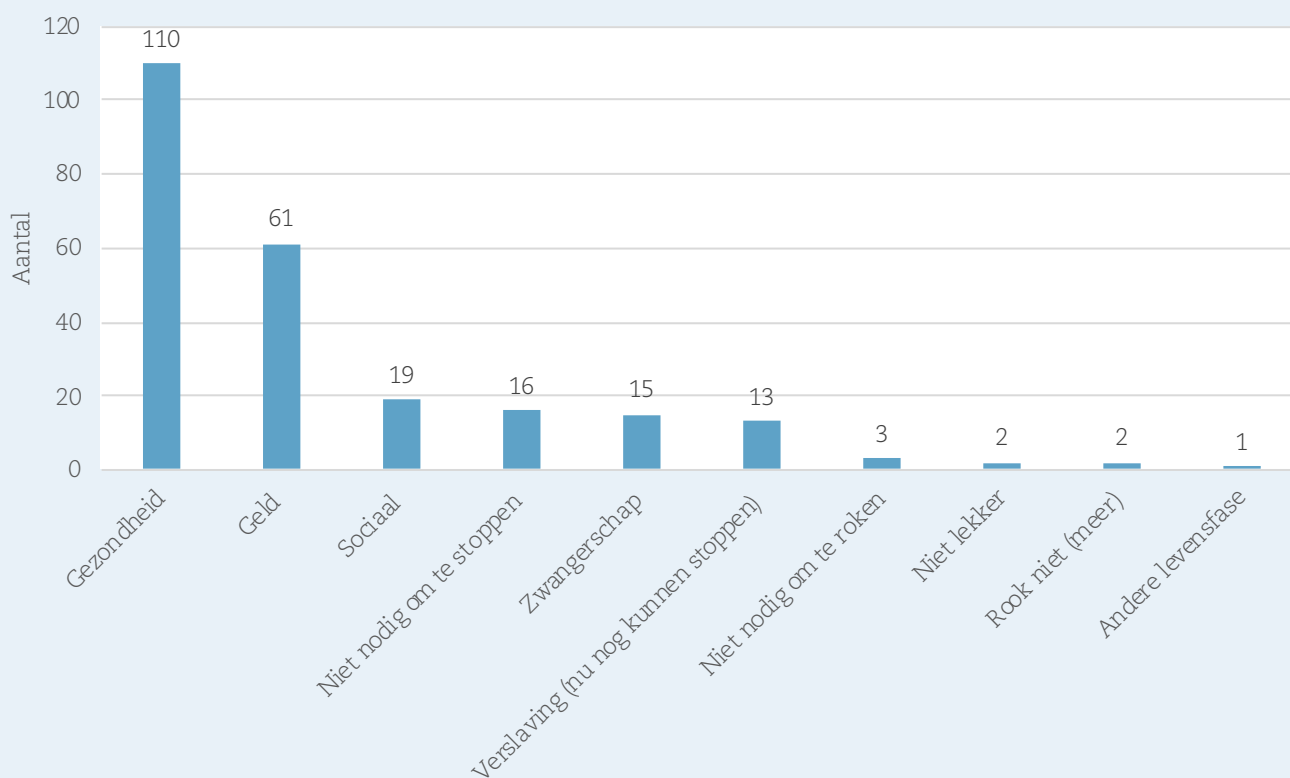
Waarom willen jongeren stoppen met roken?

Aan jongeren (12 t/m 25 jaar) die in 2023 aangaven *minimaal maandelijks te roken* en van plan zijn om hier ooit mee te stoppen (N=606), is gevraagd naar hun redenen hiervoor. Het is opvallend dat, net zoals bij redenen om te stoppen met vaperen, de meest genoemde redenen zijn: vanwege gezondheidsredenen of financiën.

Overeenkomsten tussen stoppen met vaperen en stoppen met roken

Veruit de belangrijkste redenen om te stoppen met vaperen of roken zijn gezondheid en de hoeveelheid geld dat vaperen en roken kost. Bij redenen om te stoppen met vaperen wordt daarnaast ook een (smaakjes-)verbod een aantal keer genoemd.

Figuur 14. Redenen om te stoppen met roken.

Uitleg: Deze grafiek gaat over jongeren die minimaal maandelijks roken (12 t/m 25 jaar) én van plan waren hiermee te stoppen. Het laat zien welke redenen zij hadden om te stoppen met roken. Deze vraag is in een open vraag gesteld. Antwoorden van jongeren zijn vervolgens gegroepeerd in categorieën en konden dus in verschillende categorieën vallen.

Veel jongeren (12 t/m 25 jaar) die vaperen, roken daarnaast ook. Dit is zorgelijk vanwege de gezondheidsrisico's die gecombineerd gebruik met zich meebrengt. In dit rapport hebben we jongeren die zowel vaperen als roken (dual gebruikers) vergeleken met jongeren die uitsluitend vaperen of uitsluitend roken.

Belangrijkste bevindingen

Overlap tussen vaperen en roken

Veel jongeren die vaperen, roken daarnaast ook. Van de jongeren die maandelijks vaperen, rookt ruim tweederde ook maandelijks of dagelijks. Andersom gebruikt ruim een derde van de jongeren die maandelijks roken ook maandelijks of zelfs dagelijks een vape. **Er dus een grote overlap tussen vaperen en roken.**

Stopgedrag en plannen om te stoppen

Ongeveer een derde van de jongeren die uitsluitend vaperen of uitsluitend roken, heeft het afgelopen jaar een stoppoging gedaan. Onder dual gebruikers heeft bijna tweederde geprobeerd te stoppen met minimaal één van de twee middelen. Ongeveer een derde heeft geprobeerd met beide middelen te stoppen.

Ook in de toekomstige plannen om te stoppen met vaperen en/of roken zien we dit patroon. Ongeveer een derde van de jongeren die uitsluitend vaperen wil binnen zes maanden stoppen. Bij jongeren die uitsluitend roken is dit ongeveer een kwart. Onder dual gebruikers wil bijna de helft stoppen met minimaal één middel en ongeveer een kwart met beide middelen.

Nicotineverslaving

Dat vaperen én roken de nicotineverslaving versterkt, zien we ook terug in het percentage jongeren dat zich verslaafd voelt aan vaperen of roken. Ongeveer een kwart van jongeren die enkel vaperen voelt zich verslaafd aan vaperen. Ongeveer de helft van de rokers voelt zich verslaafd aan roken. Onder dual gebruikers voelt bijna tweederde zich verslaafd aan één van de twee middelen. Ruim een kwart voelt zich verslaafd aan beide en slechts één derde aan de vape. **Gemiddeld genomen voelen jongeren zich minder verslaafd aan vaperen dan aan roken.**

Wanneer we kijken naar het nicotinegehalte in de vapes van jongeren, zien we dat **ruim een derde van de jongeren niet weet of en hoeveel nicotine er in hun vape zit.** In combinatie met de bevinding dat een groot deel van de jongeren zich niet verslaafd voelt aan vaperen, is dit een alarmerend signaal. Jongeren onderschatten waarschijnlijk hoe verslavend vaperen is.

Tot slot zien we dat ongeveer een derde van de jongeren die vaperen dat meestal alleen doet. Nogmaals een derde doet dit vooral met anderen samen. De rest doet dit ongeveer even vaak alleen als met anderen.

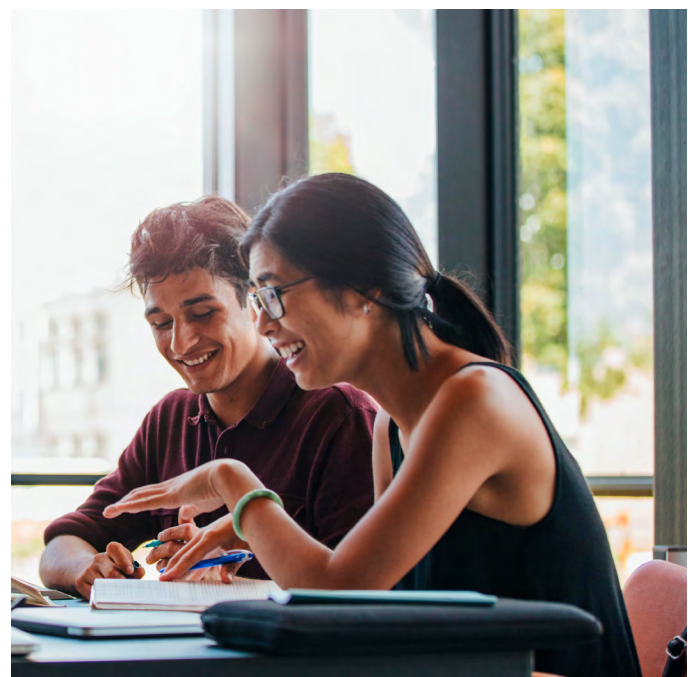
Reden om te vaperen en te roken

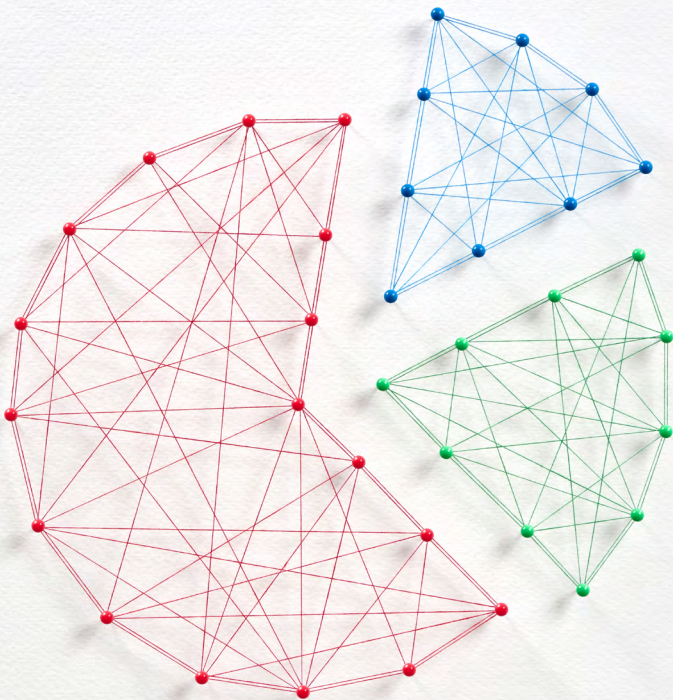
In dit rapport hebben we ook gekeken naar de motieven van jongeren om te beginnen met vaperen, te blijven vaperen, en te stoppen met vaperen, en we hebben deze motieven vergeleken met die van jongeren die roken. Het valt op dat zowel voor het beginnen met vaperen als beginnen met roken nieuwsgierigheid en sociale omgeving belangrijke redenen zijn. Voor het beginnen met vaperen zijn vooral de lekkere smaakjes een vaak genoemde reden. Ondanks dat dit onderzoek is uitgevoerd voorafgaand aan het smaakjesverbod van vapes, is het aannemelijk dat smaakjes in vapes jongeren nog steeds aanzet om te vaperen. Vapes met smaakjes zijn namelijk nog steeds verkrijgbaar in het illegale circuit. Ook voor het blijven vaperen zijn de lekkere smaakjes een veel voorkomende reden, terwijl voor blijven roken de nicotineverslaving ook veel wordt genoemd. Dit laatste is zorgwekkend, omdat jongeren die vaperen mogelijk ook blijven vaperen vanwege de nicotineverslaving. Dit is een verslaving die zij zelf niet altijd zo ervaren.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van deze verdiepende studie doen wij een tweetal aanbevelingen:

1. Wees je ervan bewust dat vaperen en roken niet los van elkaar staan. Veel jongeren die vaperen, roken ook en andersom. Communicatie gericht op het terugdringen van vaperen, moet zich ook richten op het terugdringen van roken. Het gaat hierbij om zowel communicatie rondom niet beginnen met vaperen of roken als het stoppen met vaperen of roken.
2. Benadruk in campagnes dat ook vaperen verslavend is. Jongeren die vaperen voelen zich veel minder verslaafd dan jongeren die roken. Ook weten zij vaak niet of en hoeveel nicotine er in hun vape zit.

EN NU VERDER..

Wil je meer weten over dit thema? Lees dan ook onderstaande factsheets:

- [Jongerenmonitor tabaks- en nicotineproducten \(eerste rapport\)](#)
- [Factsheet: Elektronische sigaretten \(vapes\)](#)
- [Notitie: Roken is een verslaving](#)

WIJ GAAN OOK VERDER..

Ook de komende jaren gaan we door met het monitoren van het roken in Nederland. Wij vinden het belangrijk dat iedereen gemakkelijk de belangrijkste cijfers kan vinden. De meest recente cijfers rondom roken, alcohol en drugs staan op: trimbos.nl/webwinkel

Heb je vragen over deze factsheet? Neem dan contact op met Heike Garritsen (hgarritsen@trimbos.nl).

VERWIJZINGEN

1. Tweede Kamer der Staten-Generaal. *Op Weg Naar de Rookvrije Generatie.*; 2022:3475282-1040462-VGP.
2. De Hollander E, Hupkens C, Van Dorsselaar S, et al. De Leefstijlmonitor: Cijfers voor gezondheidsbeleid. *TSG - Tijdschr voor gezondheidswetenschappen.* 2022;100(3):98-106. doi:10.1007/s12508-022-00349-8
3. Rombouts, M., Morren, K., van Dorsselaar, S., Tuithof, M., Monshouwer, K. Peilstationsonderzoek Scholieren 2023. Vape, snus en waterpijp Cijfers in tabellen. <https://cijfers.trimbos.nl/scholierenmonitor/vape-snus-en-waterpijp/cijfers-2023-12-16-jaar-vape-snus-waterpijp/#vape>.
4. HBSC-Nederland/Leefstijlmonitor, UU, Trimbos-instituut en SCP i.s.m. RIVM, 2021.
5. Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, CBS i.s.m. RIVM en Trimbos-instituut, 2023.
6. Aanvullende Module Middelen van de Leefstijlmonitor (LSM-A middelen), Trimbos-instituut i.s.m. RIVM en CBS, 2022.
7. Bommelé J, Willemsen M. Roken en de coronacrisis. Published online 2021:1-12.
8. Van Aerde M, Troelstra S, Willemsen M. Stoppen-met-rokenapps: wat wil de gebruiker? Published online 2023:1-15.

ROKEN
Infolijn
0900-1995

€ 0,10/min + de kosten van
je mobiele telefoon

Colofon

Auteurs

Willeke van Dijk
Heike Garritsen
Claire de Nerée tot Babberich
Esther Croes
Jeroen Bommelé
Marc Willemsen

Ontwerp & productie

Creative Hub | Canon

Beeld

gettyimages.nl

© 2025, Trimbos-instituut, Utrecht

Deze factsheet is gemaakt in opdracht van het ministerie van VWS en te downloaden via www.trimbos.nl/webwinkel met artikelnummer **TRI-64-015**.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze opgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.